

Dámy a pánové,

téma, vybrané v průběhu první konzultace „výběrových šetření“ znělo „Kdo je v Čechách považován za *marginála*?“ Konceptualizace „marginality“ ovšem není úplně nejsnadnější. Odhlédneme-li od pojetí R.E. Parka a dalších klasiků, vidíme, že autoři současní pohlížejí často na marginalitu jako na jakýsi předstupeň toho, čemu se říká „sociální vyloučení“ (*social exclusion*), u řady autorů jiných pojmy „marginalita“ a „sociální exkluze“ splývají v jedno.

Z uvedených důvodů bude zadání pro survey poněkud volnější. Budete mít **dvě možnosti**, záleží na vás: **bud'** se pokusíte konceptualizovat a identifikovat „**marginalizaci**“ jako takovou, **anebo** se opřete o historicky novější koncept „**sociální exkluze**“. Osobně bych se klonil ke druhé variantě, o exkluzi jsou dnes spousty literatury.

V knihovně FSS (tam, kde leží čítanky a další studijní materiály) máte v krabici označené jako „Výběrová šetření“ **podkladové materiály pro svou práci** - výtahy z publikací - konkrétně:

- Keller, J. 1995 *Dvanáct omylů sociologie*. Brno, Slon.
- Kieselbach, T. 2004 „Psychology of Unemployment“. In: Gallie, D. (ed.) 2004 *Resisting marginalization*. Oxford, Oxford University Press. (zde ukazuje dimenze vyloučení)
- Mareš, P. 2000 „Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení“. *Sociologický časopis* 36, No. 3: 285-297.
- Sedláková, L. 2001 *Marginálové: hledání hranic*. Dipl. práce. Brno, FSS MU.
- Sirovátka, T. 1997 *Marginalizace na pracovním trhu: příčiny diskvalifikace a selhávání pracovní síly*. Brno, Masarykova univerzita v Brně. (zde je obecná definice marginality)

Pochopitelně nechci omezovat literaturu jen na tyto vybrané „kusy“. Doporučuji začít čtení výtahem z Kellera a Sedlákové, pak se podívat na ostatní.

Zadání survey (pro SOC 151; podzim 2004)

Téma: Kdo je v Čechách ohrožen marginalitou.

RESPEKTIVE: Kdo je v Čechách (=ČR) ohrožen sociálním vyloučením?

Stručný popis: zadavatelská instituce (Ministerstvo práce a sociálních věcí), se v souvislosti se vstupem ČR do EU soustřeďuje také na problematiku znevýhodněných (tedy marginalizovaných/vyloučených) skupin obyvatel. Jedním z aktuálních úkolů je identifikace takových skupin v ČR, včetně informací o rozměrech, hloubce a povaze jejich znevýhodnění.

Požadavky: zadavatel chce znát odpovědi na konkrétní otázky: (1) v jakých hlavních dimenzích se marginalita/vyloučení u našeho obyvatelstva projevuje; (2) jaké konkrétní projevy (marginalizace/vyloučení) lze mezi našimi obyvateli identifikovat; (3) u kterých segmentů obyvatel existuje oprávněný předpoklad projevů marginality/vyloučení; (4) jaké jsou regionální diference z hlediska intenzity a dynamiky marginalizace/vyloučení; (5) jak v procesu marginalizace/soc. vyloučení intervenuje rodina, lokální komunita, respektive další sociální sítě.

Požadované (minimální) identifikační znaky: pohlaví respondenta, věk, rodinný stav, počet dětí, socioekonomický status (nejvyšší dosažené vzdělání, informace o zaměstnání, výše příjmu), počet členů v domácnosti, religiozita, velikost obce a příslušnost k regionu (kraje).

Populace: obyvatelé České republiky ve věku 20-80 let;

Nástroj: standardizovaný rozhovor vedený podle dotazníku (cca do 40 otázek)

Způsob administrace: tazatelská síť, face-to-face interview.